

Latvijas Republikas likums

**"Par Latvijas Republikas
lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumu
privatizāciju un pārveidošanu"**

Projekts. 4.12.91.

Rīgā, 1991

LATVIJAS REPUBLIKAS LIKUMS
PAR LATVIJAS REPUBLIKAS LAUKSAIMNIECĪBAS PRODUKCIJAS PĀRSTRĀDES
VALSTS UZŅĒMUMU PRIVATIZĀCIJU UN PĀRVEIDOŠANU

Šis likums nosaka lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumu privatizācijas procesu un pārveidošanu uz kooperatīviem principiem balstītās uzņēmējdarbības formās.

Likuma mērķis- radīt priekšnoteikumus uz kooperācijas pamatiem balstītas uzņēmējdarbības attīstībai lauksaimniecības produkcijas pārstrādes sfērā, nodrošinot valsts uzņēmuma kā īpašuma un uzņēmējdarbības formas nomaiņu ar atsevišķu fizisko un juridisko personu īpašumu un uzņēmējdarbību, nododot ražotāju rokās gala produktu un panākot ražotāju ieinteresētību un ekonomisko atbildību par savas darbības rezultātiem, novērst nevajadzīgo centralizāciju un monopolizāciju minēto uzņēmumu darbībā.

Likumā lietotie termini

1. **Institūcija**- valsts likumdošanas, izpildvaras vai pārvaldes iestādes (arī likumaizsardzības), kurām pamatlikumā, vai citos likumdošanas aktos un normatīvajos dokumentos piešķirtas noteiktas tiesības un pienākumi.

2. **Kvota**- līdzdalības norma, daļa, darījumu (pirkšanas, pārdošanas) robežlielums.

3. **Dividendes**- peļņas daļa, ko atbilstoši sava īpašuma (mantas, naudas, intelektuālā īpašuma) ieguldījumam saņem sabiedrības akcionārs vai cita veida līdzīpašnieks no uzņēmējdarbības rezultātā iegūtās peļņas.

4. **Personificēšana**- līdzdalības daļas noteikšana konkrētām fiziskām un juridiskām personām kopējā sabiedriskajā īpašumā, Personificēšana tiek noformēta ar vērtspapīru vai kādu citu īpašuma tiesības apliecinošu dokumentu.

1. nodaļa. Vispārīgie noteikumi

1. pants. Likuma darbība un saturs

1. Likums reglamentē valsts īpašuma un valsts uzņēmējdarbības formu nomaiņu lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumos ar privāto īpašumu un individuālu vai kooperētu uzņēmējdarbību, ievērojot Latvijas Republikas likumā "Par uzņēmējdarbību" un citos likumdošanas aktos noteiktās prasības.

2. Likums nosaka:

1) privatizācijai un pārveidošanai pakļaujamo lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumu noteikšanas kārtību;

2) uzņēmumu privatizācijas un pārveidošanas procesu (kārtību);

3) pamatprincipus, pēc kuriem nosaka valsts uzņēmuma kopējo un privatizējamo kapitālu;

4) pamatprincipus, pēc kuriem aprēķina konkrēto fizisko un juridisko personu īpašuma (kapitāla) daļas privatizējamā uzņēmuma kopējā kapitālā un nodod (vai realizē) tām;

5) valsts uzņēmumu pārveidošanas rezultātā izveidojušos uzņēmējdarbības formējumu darbības īpatnības.

2. pants. Privatizējamie uzņēmumi

Šis likums attiecas uz visiem lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumiem (piena, gaļas, graudu, kartupeļu, linu, cukurbiešu, augļu - dārzeņu uzglabāšanas, pārstrādes un realizācijas valsts uzņēmumiem), izņemot tos minēto sfēru uzņēmumus, kuri ar Latvijas Republikas AP Prezidija lēmumu arī turpmāk saglabā valsts uzņēmumu statusu.

2. nodaļa. Uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas procedūra

3. pants. Uzņēmuma konversijas institūcijas

Lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumu konversijas procesu šī likuma 4.-7. pantā noteikto funkciju ietvaros veic Latvijas Republikas Valsts īpašuma konversijas departaments, tā izveidotas nozares valsts uzņēmumu privatizācijas un pārveidošanas komisijas, uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija, kā arī pārveidojamā uzņēmuma administrācija.

4. pants. Latvijas Republikas Valsts īpašuma konversijas departamenta pienākumi

Latvijas Republikas Valsts īpašuma konversijas departaments:

1) apstiprina katras lauksaimniecības produkcijas pārstrādes nozares un katra uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisiju. Uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisijā iekļauj:

- 1.1) valsts īpašuma konversijas institūcijas nozīmēto valsts interešu pilnvaroto pārstāvi;
- 1.2) rajonu pašvaldību un citu ieinteresēto valsts institūciju pārstāvjus.
- 1.3) konversējamā uzņēmuma vadītāju un ekonomiskā dienesta vadītāju,
- 1.4) konversējamā uzņēmuma darba kolektīva pārstāvjus,
- 1.5) lauksaimnieciskās produkcijas ražotāju (arī zemnieku) pārstāvjus,
- 1.6) lauksaimnieku (arī zemnieku) saimniecisko un sabiedrisko organizāciju pārstāvjus;.

2) izskata un apstiprina nolikumus par katras nozares un katra valsts uzņēmumu privatizāciju;

3) kontrolē nozaru un uzņēmumu valsts privatizācijas un pārveidošanas komisiju darbību, nodrošina tās ar metodiskiem materiāliem.

5. pants. Lauksaimniecības ministrijas un rajonu pašvaldības institūciju pienākumi

Lauksaimniecības ministrija kopā ar rajonu pašvaldības institūcijām:

1) sagatavo un iesniedz argumentētu prasību nozaru valsts privatizācijas komisijām valsts vārdā par konkrētu privatizējamo uzņēmumu kapitāla daļas izdalīšanu (nodošanu) valsts īpašumā, norādot konkrēto valsts interešu pārstāvi;

2) kontrolē un nodrošina uzņēmumu privatizācijas norisi saskaņā ar esošiem likumiem.

6. pants. Nozares valsts uzņēmumu valsts privatizācijas un pārveidošanas komisijas pienākumi

Nozares valsts uzņēmumu valsts privatizācijas un pārveidošanas komisijas:

1) izstrādā un iesniedz Latvijas Republikas valsts īpašuma konversijas departamentam apstiprināšanai nolikumu par nozares valsts uzņēmumu privatizāciju un pārveidošanu;

2) nosaka kopumā vai ar daļu nozares uzņēmumiem saistīto valsts uzņēmumu privatizācijas un pārveidošanas, to kapitāla daļu nodošanas ražotājiem kārtību;

3) izskata un izlemj valsts institūciju prasību pamatotību par kapitāla daļu izdalīšanu no privatizējamajiem uzņēmumiem un paziņo savu lēmumu ieinteresētajām pusēm. Izskata un izlemj juridisko un fizisko personu pretenzijas par aprēķinātajām kapitāla daļām un divu nedēļu laikā dod uz tām rakstisku atbildi.

7. pants. Uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisijas darbības pamati un funkcijas

1. Uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija rīkojas valsts vārdā un savā darbā nav pakļauta uzņēmuma administrācijai, bet sadarbojas ar to, nodrošinot uzņēmuma privatizāciju un pārveidošanu.

2. Uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisijas darbu organizē tās vadītājs, kuru ieceļ valsts īpašuma konversijas institūcija. Uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisijas vadītājs ir atbildīgs par privatizācijas un pārveidošanas procesa norisi saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktu prasībām.

3. Valsts uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisija lēmumus pieņem savās sēdēs ar vienkāršu balsu vairākumu. Komisijai ir tiesības pārbaudīt uzņēmuma administrācijas veiktos aprēķinus un sagatavoto materiālu pareizību, iepazīstoties ar to sagatavošanā izmantotajiem pirmavotiem.

4. Uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisijas funkcijas:

1) nodrošina šī likuma un citu Latvijas Republikas likumdošanas aktu prasību ievērošanu.

2) ievērojot šī likuma 3. nodaļā noteiktos kapitāla daļu noteikšanas pamatprincipus, izstrādā nolikuma par uzņēmuma privatizāciju projektu, un, pēc šī nolikuma apstiprināšanas republikas valsts uzņēmumu konversijas departamentā saskaņā ar to kopā ar pārveidojamā uzņēmuma administrāciju nodrošina uzņēmuma kopējā kapitāla un atsevišķu fizisko un juridisko personu kapitāla daļu aprēķināšanu un nodošanu vai realizāciju personām, kam šīs daļas ir aprēķinātas, kā arī izstrādā pārveidošanai nepieciešamo dokumentu projektus;

3) izskata juridisko un fizisko personu (izņemot valsts) pretenzijas par aprēķinātajām kapitāla daļām un divu nedēļu laikā dod uz tām rakstisku atbildi;

4) kopā ar uzņēmuma administrāciju noorganizē uzņēmuma pārveidošanas sapulces sasaukšanu;

5) ne vēlāk kā mēnesi pirms uzņēmuma pārveidošanas sapulces nodrošina iespēju ieinteresētajām personām iepazīties ar kapitāla daļu aprēķināšanas rezultātiem, to iegādes vai saņemšanas nosacījumiem, pieņem parakstīšanos uz to saņemšanu (iegādi), kā arī uzņēmuma pārveidošanas dokumentu projektiem;

6) nosaka atsavināmos objektus, atsavināšanas nosacījumus un dara tos zināmus ieinteresētajām personām;

7) sagatavo un sniedz pārskatu uzņēmuma pārveidošanas sapulcei un sniedz tajā pārskatu par savu darbu un uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas procesu.

8. pants. Konversējamā uzņēmuma administrācijas pienākumi

Privatizējamā uzņēmuma administrācija:

1) nodrošina uzņēmuma mantas inventarizācijas izdarīšanu, inventarizācijas saraksta sastādīšanu un kopā ar privatizācijas un pārveidošanas komisiju nosaka mantu, objektus, kurus var nošķirt atsavinot tikai kā organizatoriski un tehnoloģiski vienotus;

2) nodrošina kapitāla daļu un kvotu aprēķināšanu;

3) nodrošina uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisijai nepieciešamos darba apstākļus, sedz izdevumus, kas saistīti ar uzņēmuma privatizāciju un pārveidošanu;

4) turpina uzņēmuma vadīšanu un atbild par tā darbību līdz uzņēmuma pārveidošanai un jaunas pārvaldes izpildinstitūcijas ievēlēšanai (iecelšanai).

9. pants. Uzņēmuma pārveidošanas sapulce

1. Uzņēmuma pārveidošanas sapulces dalībnieki ir fiziskas un juridiskas vai viņu pilnvarotas personas, kuras parakstījušās uz aprēķināto kapitāla daļu saņemšanu (iegādi) un to maksas realizācijas gadījumos daļēji vai pilnīgi šīs daļas ir apmaksājušas. Sapulce ir tiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā 2/3 no attiecīgajam uzņēmumam (ražotnei) noteiktajiem kapitāla daļu īpašniekiem vai viņu pilnvarotām personām un ja tie pārstāv ne mazāk kā pusi no privatizējamā uzņēmuma (ražotnes) kopējā kapitāla.

2. Uzņēmuma pārveidošanas sapulce:

2.1. noklausās un apstiprina uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisijas pārskatu par savu darbu un uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas procesu;

2.2. izskata uzņēmuma privatizācijas un pārveidošanas komisijas sagatavotos priekšlikumus uzņēmuma reorganizācijai un pieņem lēmumu par valsts uzņēmuma vai ražotnes pārveidošanu kādā no Latvijas Republikas likumos atļautām uzņēmējdarbības formām;

2.3. izskata un pieņem lēmumu par uzņēmuma sagatavotiem uzņēmuma pārveidošanas vai reorganizācijas priekšlikumiem. Lēmumiem jāatbilst Latvijas Republikas likumiem par atsevišķiem statūtsabiedrību veidiem kā arī šī likumā 4. nodaļas prasībām.

2.4. saskaņā ar pieņemtajiem lēmumiem par uzņēmuma (reorganizāciju) ievēlē nepieciešamās pārvaldes institūcijas;

2.5. apstiprina no uzņēmuma atsavināmās mantas (objektu) sarakstu un nosaka to atsavināšanas kārtību.

10. pants. Strīdu izšķiršana

1. Pretenzijas par kapitāla daļu noteikšanu valstij vai tās organizācijām, uzņēmumiem divu nedēļu laikā izskata nozaru uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija. Ja vienošanās netiek panākta, domstarpības pēc ieinteresēto fizisko vai juridisko personu pieprasījuma izskata nozares valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija vai tautas tiesa.

2. Pretenzijas par kapitāla daļu noteikšanu atsevišķām juridiskām vai fiziskām personām (izņemot valsti) izskata uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija divu nedēļu laikā. Ja vienošanās netiek panākta, domstarpības pēc ieinteresētās puses pieprasījuma izskata nozares uzņēmumu valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija, republikas valsts īpašuma konversijas departaments vai tautas tiesa.

3. nodaļa. Pārveidojamā uzņēmuma kapitāla un kapitāla daļu noteikšana

11. pants. Pārveidojamā uzņēmuma kopējā kapitāla noteikšana

1. Privatizējamā uzņēmuma kopējo kapitālu nosaka sekojoši:

1.1. Aprēķina uzņēmuma aktīvus šā likuma spēkā stāšanās brīdī, kurus veido:

- pamatlīdzekļi bilances atlikuma vērtībā;
- pašu apgrozāmie līdzekļi faktiskajās iegādes cenās;
- nepabeigtās ražošanas un kapitālās celtniecības vērtība;
- naudas līdzekļi;
- debitoru parādi;
- citiem aizdotās mantas vērtība, aizdotie un citos uzņēmumos ieguldītie līdzekļi.

1.2. No iegūtās aktīvu summas atņēma:

- tās mantas vērtību, uz kuru īpašuma tiesības šā likuma spēkā stāšanās brīdī ir apstrīdamas, arī nacionalizētās vai citādi nelikumīgi atsavinātās mantas vērtību, uz kuru pretenzijas var pieteikt kartībā un termiņos, kurus nosaka likumdošana;

- līdzekļus, kas jāatmaksā kreditoriem, ieskaitot bankas ilgtermiņa un īstermiņa kredītus;

2. Pārveidojamā uzņēmuma kopējā kapitālā nosaka valsts, citu juridisko, kā arī fizisko personu kapitāla daļas.

12. pants. Valsts kapitāla daļas noteikšana

1. Valsts kapitāla daļu nosaka apjomā, uz kuru Lauksaimniecības ministrija kopā ar rajonu pašvaldības institūcijām mēneša laika pēc likuma spēkā stāšanās konkrēti pieteikušas pamatotas pretenzijas.

2. Valsts kapitāla daļa nevar pārsniegt 20 % no uzņēmuma kopējā kapitāla.

3. Īpašuma tiesības uz valsts kapitāla daļu realizē valsts institūcijas noteikta persona.

13. pants. Citu juridisko un fizisko personu kapitāla daļas (privatizējamais kapitāls)

1. No uzņēmuma kopējā kapitāla atņemot noteikto valsts kapitāla daļu, iegūst citām juridiskajām un fiziskajām personām sadalāmo kapitāla daļu (privatizējamo kapitālu).
2. Privatizējamajā kapitālā nosaka sekojošas kapitāla daļas:
 - 2.1. Lauksaimniecības produkcijas ražotāju kapitāls;
 - 2.2. Privatizējamajā uzņēmumā strādājošo kapitāls;
 - 2.3. Citu ar šī uzņēmuma ražošanas darbību saistīto uzņēmumu (personu) kapitāls.
3. Pārveidojamā uzņēmuma privatizējamā kapitāla dalījumu šā panta 2. punktā minētajās daļās, kā arī katras fiziskās un juridiskās personas kapitāla daļu nosaka uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija atbilstoši katra uzņēmuma specifikai un ievērojot šī likuma 14.- pantā noteiktos pamatprincipus.

14. pants. Privatizējamā kapitāla sadales principi lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumos

1. Kapitāla daļu noteikšanas principi lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumos.
 - 1.1. Lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumu konversējamajā kapitālā nosaka:
 - 1.1.1. privatizējamajā uzņēmumā strādājošo kapitāla daļu;
 - 1.1.2. saistīto uzņēmumu kapitāla daļu;
 - 1.1.3. lauksaimniecības produkcijas ražotāju kapitāla daļu.
 - 1.2. Uzņēmuma privatizējamā kapitāla sadali minētajās daļās veic, ievērojot darba daļu, kādu attiecīgā ražošanas cikla izpildītāji iegulda gala produkta ražošanā.
2. Nosakot lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumos kolektīva locekļiem privatizējamā kapitāla daļu, bez minētajiem aprēķiniem ievēro arī ekspertu slēdzienu. Šī kapitāla daļa nedrīkst pārsniegt 30 % no privatizējamā kapitāla. To atļauts palielināt uzņēmuma gadījumos ar Lauksaimniecības ministrijas atļauju.
3. Pārstrādes uzņēmumu kolektīvos privatizējamā kapitāla daļu noteikšana un nodošana (realizēšana) katram kolektīva loceklim notiek saskaņā ar Nolikumu par uzņēmuma privatizāciju, ievērojot katra kolektīvā strādājošā darba ieguldījumu uzņēmumā. Šo darbu organizē un veic uzņēmuma valsts privatizācijas komisija kopā ar uzņēmuma administrāciju.
4. Lauksaimnieciskajiem ražotājiem sadalāmo kapitālu starp atsevišķiem lauksaimniecības produkcijas ražotājiem sadala proporcionāli nodotajai (pārdotajai) produkcijai.
5. Ja uzņēmuma privatizācija notiek, kapitāla daļas realizējot lauksaimnieciskajiem ražotājiem un uzņēmumā strādājošajiem un noteiktā laikā visas kapitāla daļas nav realizētas, tad uzņēmuma valsts privatizācijas un pārveidošanas komisija izsludina to realizāciju uz atvieglinātākiem nosacījumiem.
6. Noteikt, ka lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumu privatizācijas rezultātā, to kapitāla (paju) daļas realizējot, iegūtie līdzekļi ieskaitāmi uz privatizējamo uzņēmumu bāzes izveidojušos uzņēmējsabiedrību rezerves kapitālā.
8. Lauksaimniecības produkcijas kolektīvajiem ražotājiem izdalītās vai izpirktās kapitāla daļas tie iekšēji privatizē un personificē saskaņā ar likumu "Par lauksaimniecības uzņēmumu un zvejnieku kolhozu privatizāciju" un tajos apstiprinātajiem nolikumiem.

4. nodaļa. Kapitāla daļu īpašnieku tiesības un privatizēto un pārveidoto lauksaimniecības produkcijas pārstrādes valsts uzņēmumu pārveidošanas un darbības īpatnības

15. pants. Kapitāla daļu īpašnieku tiesības

1. Katra fiziskā un juridiskā persona, kurai izdalīta vai kura izpirkusi pārstrādes uzņēmuma kapitāla daļu, iegūst uz to īpašnieka tiesības un tai izsniedz dokumentu (līdzīpašnieka daļas apliecību), norādot tajā izdalīta vai izpirktā kapitāla vērtību.
2. Kapitāla daļu īpašnieki ir privatizētā uzņēmuma līdzīpašnieki. Savas īpašnieka tiesības šīs personas var realizēt:
 - 2.1. uzņēmuma pārveidošanās gadījumā- likumdošanā, sabiedrības statūtos un šajā likumā noteiktajā kārtībā piedaloties sabiedrības pārvaldē un peļņas sadalē;

2.2. uzņēmuma likvidācijas gadījumā- proporcionāli savai kapitāla daļai saņemot likvidācijas rezultātā iegūtos līdzekļus (likvidācijas kvotu).

3. Izveidojoties uzņēmēj sabiedrībai, tai savos statūtos jāparedz tiesības kapitāla daļu īpašniekiem atsavināt savas kapitāla daļas atbilstoši likumiem par atsevišķiem statūtsabiedrību veidiem (akciju, paju, kooperatīvajām), papildus paredzot šādus specifiskus nosacījumus:

3.1. ja sabiedrības dalībnieks vai grupa vēlas atsavināt savu daļu, pretī saņemot sabiedrības mantu, dalībnieka un sabiedrības attiecības nosaka šī likuma 16. panta prasības;

3.2. sabiedrības dalībnieks divus gadus nedrīkst pārdot savas kapitāla daļas īpašnieka tiesības ārpus attiecīgās sabiedrības dalībniekiem;

3.3. ja sabiedrības dalībnieks vēlas atsavināt (izņemt) savu daļu naudā, tad sabiedrības izpildinstitūcijai ir pienākums divu gadu laikā nodrošināt tās saņemšanu atbilstoši to nominālvērtībai. Ja sabiedrība nevar nodrošināt šajā laikā daļas izmaksāšanu, tad daļas īpašniekam ir tiesības to pārdot, nodot pēc saviem ieskatiem;

3.4. pārņemot savā īpašuma kādu no lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumiem vai tā objektu, 5 gadu laikā nedrīkst to pārprofilēt.

16. pants. Sabiedrības mantas atsavināšana

1. Sabiedrības mantas nošķiršana atsevišķiem tās dalībniekiem vai viņu grupām (kapitāla daļu īpašniekiem) notiek tikai atbilstoši mantas inventarizācijas sarakstā un uzņēmuma parveidošanas sapulcē noteiktiem objektiem un kārtībā.

2. Ja statūtsabiedrības dalībnieki vai to grupa vēlas izmantot patstāvīgā uzņēmējdarbībā kādu no sabiedrības atsavināmiem objektiem, pārņemot to savā īpašumā, tad viņiem par to jāpaziņo sabiedrības izpildinstitūcijai, kura par to sabiedrības statūtos noteiktā kārtībā izsludina visiem sabiedrības dalībniekiem. Ja uz attiecīgo objektu piesakās arī citi pretendenti, tad priekšroka dodama objektā strādājošiem, bet starp vairākiem vienas nozīmes pretendentiem organizējama izsole vai izloze.

3. Sabiedrība ir tiesīga organizēt savas mantas un ražošanas objektu atsavināšanu tās statūtos noteiktajā kārtībā, rīkojot to izsoli vai konkursu starp sabiedrības dalībniekiem vai ārpus tiem.

Darba grupas vadītājs:

A.BONDARS.

Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas
institūta Kooperācijas un pārvaldes
sektora vadītājs, ekon.zin.kand.